

УДК 140.8

Н.В. ДЕВ'ЯТКО

ОСОБЛИВОСТІ МІФІЧНИХ СТРУКТУР

Дев'ятко Наталія Володимирівна – провідний фахівець Інформаційного прес-сектора Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Досліджується структура природного міфу як світоглядно-комунікативної системи. Визначено основні особливості міфічної структури, які виконують функцію світоглядних маркерів.

Ключові слова: міф, міфологема, міфологічний образ, архетип, світогляд.

Исследуется структура природного мифа как мировоззренческо-коммуникативной системы. Определены основные особенности мифической структуры, выполняющие функцию мировоззренческих маркеров.

Ключевые слова: миф, мифологема, мифологический образ, архетип, мировоззрение.

The article is devoted to the structure of the natural myth as a world-view and communication system. The key features of the mythic structure, which function as world-view markers, have been determined.

Keywords: myth, mythology, mythical figure, archetype, world-view.

© Н.В. Дев'ятко, 2012

Постановка проблеми. Дослідженням такого специфічного світоглядно-комунікативного утворення, як міф присвячено багато робіт, проте, зазвичай міф розглядається або як світоглядне утворення минулих віків, властивих прадавньому суспільству, або у контексті політичних технологій і технологій впливу, що значно звужує розуміння функціонального потенціалу міфа. У сучасному світі, в якому у кризових умовах відбувається світоглядна трансформація суспільства, зокрема, це стосується і сучасної України, вкрай важливим є розуміння впливу природного міфа на суспільні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість наукових робіт присвячена теорії світоглядного міфу. Серед них роботи структураліста К.Леві-Строса [8], семантико-символічні системи Е.Кассирера [7], дослідження міфа як форми пізнання В.Горданського [6], міфа як культурно-світоглядної системи О.Лобок [9], міфа як давнього світогляду Дж.Фрейзера [15], міфа як особистісного і колективного світогляду О.Ф.Лосева [10], М.Еліаде [16; 17]. Міфічні структури також досліджували Т.А.Апінян [1], Г.В.Зубко [5], Д.П.Пашиніна [12], А.Темченко [13] та ін.

В Україні значний внесок у розуміння структур політичного міфа і символічних систем вніс В.Ф.Бурлачук [4], докладно розглядався політичний міф у філософському світоглядному аспекті В.С.Безнісько [3]. Міфом як національною світоглядною основою на ґрунті слов'янських та північноукраїнських світоглядних уявлень у науковому середовищі цікавились В.О.Артюх [2], О.С.Морщакова [11], В.М.Топоров [14] та ін.

Мета дослідження. Метою статті є визначення головних особливостей структури природного світоглядного міфа. Для досягнення цієї мети треба виконати такі завдання: а) проаналізувати вже існуючі роботи, присвячені дослідженню міфа та систематизувати цей досвід; б) визначити основні функціональні і структурні міфічні маркери, що впливають на комунікативні процеси; в) описати

головні особливості міфа, завдяки яким можна досліджувати специфічні міфічні утворення незалежно від того, в якій сфері суспільного життя вони проявляються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як специфічна комунікативна структура, що має прадавнє походження і одночасно функціонує на свідомому і підсвідомому рівнях, міф має певні особливості. Оскільки міф як комунікація є цілісним явищем і процесом водночас, то його особливості не просто взаємопов'язані, але по суті – єдиний, майже неподільний цілий феномен, тому визначення цих особливостей є умовним, хоча і дійовим, враховуючи їхнє специфічне поєднання і прояви:

- 1) особистісна й безособистісна природа міфа;
- 2) активність творчого начала;
- 3) емоційність, емоційна насиченість;
- 4) ємність інформаційного насичення;
- 5) сакралізація часу і простору;
- 6) енергетична наповненість і сакральна маркованість;
- 7) внутрішня стійкість і постійна рухливість;
- 8) цілісність у побудові і сприйнятті.

Розглянемо кожну із цих особливостей окремо.

1) Існує розповсюджене переконання, що міф нехтує особистістю, розчиняючи її в собі, і дійсно, можна спостерігати за підкоренням особистості несвідомому. В.С.Безнісько докладно описує негативний вплив політичного міфа, який сприяє деградації особистості [3, 10]. Водночас питання особистості для міфа як світоглядної структури не настільки просте. Так, Т.А.Апінян [1, 79], О.Лобок [9, 32], М.Еліаде [16, 149] показують надзвичайну важливість особистості й особистого сприйняття у міфічній комунікації. Відомий дослідник О.Ф.Лосев наголошує на важливості особистості для міфа: «Міф є особистістю, і особистість – міф. Усяка особистість – міф» [10, 179].

На перший погляд, подібне визначення суперечить безособистісній природі міфа, але суперечність ця уявна, оскільки міф втілює в собі протилежності, не формуючи при цьому дисонансу у

сприйнятті. Імовірно, що сила особистості та гармонійність її розвитку, рівень психологічної ініціації напряму пов'язані з типом стосунків людини в процесі міфічної комунікації: так, розвинута особистість не піддається «згубному» безособистісному впливу міфа; водночас негнучка психіка, що є наслідком нерозвиненості особистості, не витримує енергетичного та інформаційного навантаження в міфічному комунікативному процесі, й особистість розчиняється у несвідомому. Розкриття людини як особистості через ініціальний міф робить комунікацію, яка має міфічний характер, не просто можливістю загальної передачі інформації, а передачі інформації кожному суб'єкту. Особистісна природа міфа проявляється, як стверджує О.С. Морщакова, й у вигляді специфічної здатності «передавати суспільно вагому інформацію персоніфіковано» [11, 3].

Що стосується створення міфологічних образів, то ця особливість міфа дає можливість одночасного неконкурентного існування в інформаційно-комунікативному полі полівалентного активного міфічного образу.

2) Особистісна природа міфа безпосередньо пов'язана з процесом творчості, наповненням підсвідомою енергією, оскільки творчість – це не лише постійний рух і змінність, але й створення нового, незнаного, оригінального. Ця творчість відзначається «першопочатковістю» (М. Еліаде [17, 248]) та «природністю» (О. Лобок [9, 126]), і завдяки наповненості підсвідомою міфічною енергією не піддається і не може слугувати деконструкції, через що людина, яка знаходиться в просторі природного міфа, підкорюється особливій логіці «живого організму» (Г.В. Зубко [5, 7]). Творчість, як комунікаційний процес, і співтворчість уможливають розчинення в міфі без втрати особистості завдяки стану емпатії. У контексті формування міфологічних образів така особлива творчість не тільки актуалізує символи і значення, що структуруються в складні образи, підкріплені архетипами, але і моделює або корегує образ самої людини в залежності від психологічного типу особистості і вписує її як один з об'єктів у процес такої комунікації.

3) Міф має дуже високий рівень емоційної насиченості, що зумовлено його особистісною природою і творчим началом. У різні періоди на цей феномен звертали увагу Т.А. Апінян [1, 78], В.Ф.Бурлачук [4, 115], К. Леві-Строс [8, 184] та ін. Емоційність, зокрема, зумовлює постійну рухливість та швидкозмінність міфа і його образних утворень при збереженні головних, архетипних, констант. Але емоційна насиченість не лише характеризує міф, але й зумовлює собою одну з особливостей міфічної комунікації, яка змінює саму свідомість людини, що знаходиться в інформаційно-культурному полі міфа. А. Темченко, досліджуючи феномен вражаючої пам'яті людини, яка знаходиться в міфічному полі, доходить висновку, що «запам'ятовування великої кількості інформації відбувалося не так, як у пасивному повторенні, а як у творчому емоційно насиченому виконанні» [13, 49]. Це робить міфічну комунікацію і самі міфологічні образи надзвичайно особистісними

утвореннями, які сприймаються виключно в русі і фактично не існують у своєму повному прояві в статичній формі. Особливо міфічною комунікація стає в кризові періоди не лише через об'єктивні чинники, що зумовлюють актуалізацію в масовій свідомості міфологічних констант, але й завдяки проявам особистостей авторів через їхні емоції щодо текстів, які вони творять.

4) Емоційна насиченість міфа і міфічної комунікації в цілому надає міфічному тексту здатність містити в собі величезну кількість інформації і передавати її миттєво. На цю властивість міфа вказував ще М. Еліаде [16, 24], в сучасній комунікації описана вона А. Темченко: в міфічному полі «передача інформації може відбуватися миттєво тоді, коли сприймається інтуїтивно, без штучного розумового напруження» [13, 50], тобто на рівні підсвідомості без втручання логіки й усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків, що зумовлено активністю глибинних архетипів і комунікаційних кодів як на рівні національного несвідомого, так і на особистісному рівні. На думку дослідниці, саме завдяки ємності інформаційного насичення «последовний виклад інформації у міфах також відзначається стійкістю і лаконічністю» [13, 50], а подібна диспропорція між зовнішньою лаконічністю і внутрішньою наповненістю пояснюється тим, що «опис складається із слів-символів, які називають імена сакральних об'єктів» [13, 50] і мають творчу природу, оскільки на позначення міфа часто використовуються метафоричні конструкції, що дає можливість «одномоментної передачі декількох повідомлень» [13, 50]. Знаки-символи організуються в міфологічні образи, що базуються на актуалізованих архетипах і займають певне місце в символній системі, в координатах якої відбувається комунікація. Ця особливість міфа потужно використовується в іміджелогії та при побудові ідеологічних та інших систем, в політичних технологіях та технологіях впливу, коли міф стає ідеальним контейнером для передачі інформації. Лаконічність та ємність інформації досягається й завдяки використанню метафор. У теорії метафори прийнято розрізняти «стерті» і «живі» метафори. На нашу думку, наявність «живих» метафор як важливого елемента комунікації слугує також на позначення рівня міфічної енергетики комунікативного поля, натомість відсутність «живих» й активне використання «стертих» вказує на підміну світоглядного міфа політичним.

5) Завдяки високій енергетичній наповненості в процесі міфічної комунікації змінюється сприйняття часу і простору, вони сакралізуються і набувають нових суттєвих характеристик. Міфічний час розподіляється на три періоди: а) первісний, священний, час початку світу; б) час героїв; в) профанний, звичайний час.

Хронотопна система міфічного світогляду відрізняється від сучасної хронотопної системи. Час для міфічного світогляду постає не як лінійний, а у вигляді своєрідної тривимірної моделі, яка знаходиться у постійному русі: так, «час героїв» – це час активізації виразників міфа, а «сакральним» час стає в кризові епохи та під час творення як

чогось великого і важливого, так і в процесі самої творчості. Цей час надзвичайно ємний і, як зазначає В. Йорданський, «ємність міфічного часу визначена аж ніяк не його тривалістю, а інтенсивністю і соціальним значенням подій» [6, 73]. Профаний час такою наповненістю не визначається, він не наповнений подіями та емоціями. Саме наповненість часу подіями та емоціями, як і самі кризові ситуації, що мають високий рівень такої наповненості, часто змінюють тип комунікації, надаючи їй міфічного характеру, і призводять до сакралізації сучасного часу на короткі періоди. Як і час, простір, що піддався сакралізації, не є нейтральним та одним і тим же стає «якісним», про що пише В.М. Топоров [14, 103]; причому сакралізованим може стати будь-який звичайний простір.

Перебування людини одночасно в сакральному (міфічному) та профанному (історичному) часі має свою специфіку. Головною точкою перетину часових і просторових міфічних уявлень з лінійним історичним часом є творче начало. Про цю особливість пише М. Еліаде, досліджуючи міфічне жертвоприношення і ритуали, коли всі значимі події відбуваються у час створення світу і в місці, звідки воно почалося [17, 56]; К. Леві-Строс вказує на «позачасовість» міфічних подій [8, 186]. На постійному поверненні до моменту першопочатку, в процесі міфічної комунікації чи під час занурення в міф, акцентують увагу В.Ф. Бурлачук [4], А.Темченко [13], М. Еліаде [17] та ін. Сакралізація хронотопних уявлень є досить чітким маркером зануреності як окремої людини, так і суспільства чи цілого народу в міф, коли комунікація набуває міфічних ознак, що дуже важливо для визначення каналів передачі енергії і визначення типу комунікації. Міф у його національному прояві також проектує минуле у сьогодення, таким чином відбувається реактивізація архетипів, історичних міфологем і міфологічних образів у наш час.

6) Завдячуючи постійному руху та оновленню через першопочаток, відбувається наповнення явищ, речей, образів людей, подій концентрованою значеннєвою енергією, завдяки чому сакрально марковані об'єкти утримуються в інформаційно-комунікативному полі і здійснюється вплив на інші об'єкти, як ті, що вже знаходяться в утвореному полі, так і ті, що поки лише межують із ним, але при дотику до маркованого втрачають нейтральність, комунікативно вступають у конфліктні або діалогічні взаємини. Не марковані об'єкти, на думку Е. Кассирера, повноцінно для міфічного поля «не існують», знаходяться за межами значеннєвого поля [7, 378]. Проте об'єкти, налаштовані навіть зневажливо чи агресивно до активних в інформаційно-комунікативному полі ідей, особистостей чи знаків, маркуються й отримують свою визначену роль, що постійно використовується як при побудові комунікації через ідеологічні системи, так і при створенні іміджевого образу.

Ця міфічна маркованість була відмічена багатьма вченими як базова для існування і перебування в міфі. Так, М. Еліаде називає її «одухотвореністю» [17, 44]; К.Г. Юнг пов'язує з архетипами, які «являють собою визначений рід енергії» [цит.

по 5, 11], Кондрінгтон визначає цю особливу енергію як «надприродну силу», яка «проникає у все буття і все, що відбувається» [цит. по 7, 363], В.О.Артюх описує її як «сакральну силу», яка «пронизує предмети», що створюють «міфічний простір» [2, 11]. Марковані в процесі комунікації об'єкти стають «своїми». Маркованим може бути все, що викликає емоції, оскільки саме на цьому рівні реалізується один з основних архетипів людської психіки «свій – чужий». Марковані об'єкти стають «особливими», виділяються поміж іншими. У процесі міфічної комунікації енергетична маркованість відіграє структуруючу й пізнавальну роль, що надає об'єктам, явищам, знакам «істинність» як невиражену категорію, сприйнятту на глибинному емоційному рівні [9, 15]. Ця «істинність» має велику владу при формуванні чи переформуванні світоглядної картини і створює феномен причетності для людей та явищ, подій, речей, які ці люди безпосередньо сприймають, знаходячись в інформаційно-комунікативному полі.

Отримавши статус «істинності» при маркуванні сакральною енергетикою й активному включенні в інформаційно-комунікативне поле міфа, об'єкт набуває своєрідної «цінності» через причетність, на що вказує В.Ф. Бурлачук [4, 116]. При цьому змінюється комунікативне значення самого об'єкта, і його зв'язок з іншими об'єктами будується не у вигляді причинно-наслідкових зв'язків, а за законами причетності, введеними Дж. Фрейзером: 1. «Подібне продукує подібне або наслідок схожий на свою причину». 2. «Речі, які раз прийшли у зіткнення одна з одною, продовжують взаємодіяти і на відстані після припинення прямого контакту» [15, 19]. До подібних висновків доходить і Г.В. Зубко, називаючи цю особливість «принципом ізоморфізму», коли «частина рівна цілому», а «кожний елемент структури є представником всієї структури» [5, 7], чим показується важливість архетипічної структури для міфічного комунікативного поля. Причини цієї можливості єднання пояснює також Е. Кассирер, оскільки, на його думку, в міфі те, що «одного разу увійшло в доторкання – те навечно зрослося в магічному єднанні» [7, 302], і «те, що відбувається з частиною, що відділилася, відбувається і з цілим» [7, 302]. Це єднання пояснюється самою природою речей, бо «речі не могли б бути схожими, якби не були однаковими в сутності» [7, 286]; «суть» же ця має в основі міфічну природу, що кодується в процесі комунікації.

Феномен причетності дозволяє людині, яка перебуває в інформаційно-комунікативному полі, бути важливим співучасником всіх подій, відчувати свою персональну відповідальність за все, що відбувається, і таку саму персональну відповідальність усіх інших, незалежно від ієрархії і статусу. Залишатися спостерігачем й одночасно брати участь у комунікації з міфічними ознаками неможливо. Функція причетності діє і в хронотопному просторі, бо, як пише В.О. Артюх, «у людини, яка сприймає минуле нації міфічно, дистанція між її сьогоденням та подіями минулого зникає, і вона стає безпосередньо причетною до них», а сама історія сприймається «архетипово» [2, 10].

Оскільки розвиненість особистості надзвичайно важлива для повноцінного функціонування інформаційно-комунікативної системи з міфічними ознаками, то можемо виділити особливий психологічний тип людей, яких можна назвати «виразниками міфа»; люди ж, що перебувають у міфічному полі, але у певний час не формують світоглядні уявлення з об'єктивних причин, однією з яких є рівень пройденої психологічної ініціації, можна назвати «носіями міфа», які є об'єктами, а не суб'єктами комунікації. На думку Кондрінгтона, міфічна енергія присутня і діє в речах, в людях або духах, але ніколи не буває пов'язана з яким-небудь визначеним предметом або суб'єктом як її носієм, вона може бути перенесена від однієї речі на іншу, з однієї особистості в іншу, що дає можливість визначати її саме як особливу маркованість. Існування речей і діяльність людей уявляються досліднику у цьому світогляді як би «поміщеними у своєрідне «силове поле», в атмосферу якогось всепроникаючого впливу, який прагне концентруватися в речах, щоб піднятися зі звичного кола, або в окремих обдарованих владою особистостях» [цит. по 7, 363-364]. Ці видатні «обдаровані владою особистості» і є виразниками міфа та головними рушіями міфічної комунікації (одним з різновидів типу комунікатора), саме через їхні образи та діяльність актуалізуються архетипи, формуються міфічні образи, вибудовуються світоглядні координати, кодується і декодується інформація.

Політичний міф, оскільки має подібні до природного структури, також потребує комунікаторів, але негативно впливає на людей. В.С. Безнісько підкреслює, що результат дії штучного політичного міфа руйнівний для всієї комунікативної системи – «гноблення у свідомості як його творця, так і реципієнта здатності вільно мислити» [3, 13]. Таким чином, природний міф автоматично маркує політичний міф як «вороже утворення».

Чим глибше занурення в міф, тим актуальніші міфічні зв'язки причетності для соціуму в цілому і для окремих особистостей зокрема. І завдяки особливому типу комунікації, який при цьому створюється, подібно до мови, що означає світоглядні уявлення, світоглядна «сітка» накладається абсолютно на все, що сприймається, робиться і продукується людиною, стаючи при цьому невидимою і невід'ємною від самих світоглядних уявлень для того, хто перебуває в інформаційно-комунікативному полі з міфічними ознаками, і не може бути критично осмислена, що робить її надзвичайно дієвою у побудові стратегій і технологій впливу. Комунікація на знаковому рівні в такому полі стає ефективною і надзвичайно швидкою, «люди, занурені в один і той самий міф, розуміють один одного з півслова» [9, 21], в той час, як інші, що знаходяться за межами інформаційно-комунікативного поля, не сприймають або невірно чи викривлено декодують інформаційні потоки. Щоб адекватно розкодувати ці інформаційні потоки або втрутитися в них і вплинути на інформаційно-комунікативну систему, потрібно увійти в діалог із цією системою в адекватній ролі, при цьому створений образ буде вбудований у власні системи координат як на рів-

ні об'єкта, так і на рівні самої системи. За межами інформаційно-комунікативного поля, структурованого навколо актуалізованих міфічних образів, що були проявлені завдяки енергетичному наповненню архетипних конструкцій, існує не порожнеча, а Хаос, в той час, коли міфічне поле уявляється Космосом, який вступає в складні діалогічні комунікативні зв'язки з Хаосом. З іншого боку, навіть Хаос для міфа не є абсолютно ворожим утворенням і станом, оскільки може бути наповнений емоційно, і таким чином увійти до міфічного поля, якщо буде «згаданий» носієм чи виразником міфа. Складність діалогічності цих зв'язків полягає ще в тому, що під «Хаосом» може розумітися як інша актуалізована інформаційно-культурна модель, так і нейтральні об'єкти чи явища, в яких принципово відсутня емоційна складова, що є неприпустимим для міфічного світогляду, проявленого в будь-який час, як про це пише Т.А. Апінян [1, 78], бо нейтральність суперечить природі міфа. Неприйняття викликає в інформаційно-комунікативній системі і толерантність, бо вона сприймається міфічною свідомістю як одна з форм байдужості. Враховуючи це, можна сказати, що толерантність для міфа є не просто небажаною, але й непринятною за будь-яких обставин.

7) Ще однією властивістю міфа є його внутрішня стійкість і постійна змінність. Зазвичай помічається лише половина цієї особливості. Через наявність у міфі міцного світоглядного, а іноді і формального каркасу, що реалізується через архетипи, поширилась думка про консервативність міфа і його намагання розчинити в собі людську індивідуальність. Наприклад, В. Іорданський описує архаїчну свідомість як «застійне і нерухоме» утворення [6, 62]. Але подібне твердження справедливе тільки частково. Коректніше говорити не про «застійність», а про стійкість, яка проявляється на структурному рівні, що, як вважає О. Лобок, надає життєвої стійкості міфу як світоглядній структурі, через яку відбувається комунікація [9, 12]. Водночас міф постійно змінюється, і рух є однією з основних його характеристик, саме тому міф не може бути чітко означений в термінологічній науковій мові, як на це вказує Д.П. Пашиніна [12, 95], а найбільш повними визначеннями міфа стають метафоричні та образні, хоча і вони не відображають всієї суті міфа.

У різні часи про рухливість міфа, як одну з його найтипівіших ознак, писали Т.А. Апінян [1], Г.В. Зубко [5], Е. Кассирер [7], М. Еліаде [16] та ін. Д.П. Пашиніна пояснює «принципову невизначеність», як одну з головних особливостей міфа, саме тим, що «визначення припускає якусь зупинку й обмеженість означуваного. А міф живе постійною зміною, перевтіленням і перетіканням» [12, 95]. Рухливість міфа зумовлена його комунікативними особливостями і має дуже складну природу. Стійкість же міфа в поєднанні із постійною рухливістю зумовлена його структурними особливостями, оскільки міф як світогляд і міфічна комунікація як процес базуються на архетіпах.

Рухливість міфа проявляється в різних формах та з різною інтенсивністю. Певно, саме через

постійну змінність інтенсивності та наповненості комунікативного процесу сакральною міфічною енергією і відбувається розвиток міфа, зокрема, у цьому процесі залучені люди, які є носіями та виразниками міфа. Носії міфа працюють на підтримання міфічного поля, тим самим втілюючи в життя простір міфа і через власну свідомість, а особливо підсвідомість, накладаючи «сітку» міфічного сприйняття на оточуючий світ. Виразники міфа виконують функцію комунікаторів. Окрім того, що вони також постійно знаходяться в полі міфа і забезпечують його рух та активність, варто зазначити, що для виразників міфа особливо важливий рівень ініціації, про який йшлося вище, що позначається на розвитку їхньої особистості та здатності до широкого спектру сильних емоцій. Саме тому виразниками міфа зазвичай стають люди непересічні або творчі, публічні особи, вони формують та активізують коди інформаційно-комунікативного поля, в якому перебувають.

8) Уявна неможливість поєднання неможливіх ознак у міфічній комунікації, а також можливість залучення будь-якого не нейтрального об'єкта стають можливими завдяки одній з найвизначніших ознак міфа – цілісності у побудові і сприйнятті. Цілісність міфа проявляється на всіх рівнях, включаючи часовий і просторовий, що дозволяє сприймати явища не послідовно, а одномоментно. Але імовірно, що подібне досягнення зумовлене швидкістю сприйняття й аналізом інформації на підсвідомому рівні завдяки надзвичайній інформаційній насиченості, яка присутня у такому типі комунікації. Цілісність сприйняття, як головна ознака міфа, може бути пояснена функцією на збереження енергетичної наповненості, подолання хаосу, сірості, ентропії. Тому відсутність цілісності, при дотриманні всіх інших міфічних ознак, значно знижує ефективність міфічної комунікації.

Кожен дослідник виділяє свої особливості міфічної цілісності, але всі ці уточнення входять до спільної цілісності міфа, що зумовлена його природою, і пов'язані насамперед із світоглядними уявленнями. Особливо змінюється мислення людини, яка перебуває в інформаційно-культурному полі, – воно також стає цілісним. Цей феномен вперше було досліджено Л. Леві-Брюлем, який відмітив ілюзорність або взагалі відсутність меж між «фізично можливим і неможливим» для такого мислення, коли все стає можливим [цит. по 6, 49]; Г.В. Зубко відкидає існування у такому мисленні

роздвоєності сприйняття реальності як «міфічної і життєвої» [5, 11]; В. Йорданський вказує на розмитість грані між реальністю і міфом [6, 127], в міфічному світогляді вододіл «виявляє різницю не між існуючим і уявним, а між живим і мертвим, живим і тим, що буде жити» [6, 128], що вказує на можливість міфа в процесі комунікації наповнювати речі та явища життєвою енергією, поєднуючи їх у ціле. Завдяки цілісності проявляється здатність міфа до єднання всіх елементів, насичених міфічною енергією, у неподільне поле, що об'єднує людей. Причому можемо стверджувати, що на відміну від натовпу під час перебування у полі природного міфа, а не створеного з певною маніпулятивною метою, людина зберігає власну індивідуальність і свободу волі, бо міф потребує не тільки емоцій людини, але й спирається на її особистість. Навпаки, штучний міф, що не має наповнення міфічною енергією, але вдало повторює структури природного міфа, якраз і розчиняє в собі індивідуальність людини, перетворюючи групу особистостей на керований натовп. А оскільки за формою комунікація залишається міфічною, то при створенні маніпулятивної системи, зі знанням процесів та особливостей такої комунікації, можливе зовнішнє і внутрішнє втручання і навіть зруйнування системи при спонуканні до актуалізації міфічної суті інформаційно-комунікативної моделі.

Висновки. Як світоглядно-комунікативна система природний міф являє собою складну структуру, яка може бути описана через функції і маркери. Оскільки міф є цілісним явищем, його особливості не просто взаємопов'язані, а по суті є єдиним, майже неподільним феноменом, який включає в себе вісім базових особливостей, на основі яких відбувається комунікативний процес: 1) поєднання особистісної і безособистісної природи; 2) активність творчого начала; 3) емоційність та емоційна насиченість; 4) ємність інформаційного насичення; 5) сакралізація часу і простору; 6) енергетична наповненість і сакральна маркованість; 7) внутрішня стійкість і постійна рухливість; 8) цілісність у побудові і сприйнятті. Зважаючи на суть природного міфа, можна також розглядати його в контексті протистояння зі штучним, технологічним, політичним міфом, який подібний із природним міфом за своєю структурою, але відмінний в енергетичній наповненості, сакральній маркованості і функції особистості у комунікаційних процесах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Апинян Т. А. Тоска по мифу, или Миф как событие современности / Т. А. Апинян // Философские науки. – 2004. – №1. – С. 73-83.
2. Артюх В. О. Природа національного міфа: історико-філософський контекст : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.05 «Історія філософії» / В. О. Артюх. – К., 2001. – 19 с.
3. Безнісько В. С. Феномен політичного міфа в соціальному просторі сучасності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / В. С. Безнісько. – Одеса, 2006. – 18 с.
4. Бурлачук В. Ф. Соціальні переживання та політичний міф / В. Ф. Бурлачук // Політична думка. – 2001. – №1-2. – С. 110-121.
5. Зубко Г. В. Миф как составная часть общечеловеческого духовного фонда / Г. В. Зубко // Вестник МГУ. Сер. 13. Востоковедение. – 2001. – №3 – С. 3-16.
6. Йорданский В. Хаос и гармония / В. Йорданский. – М. : Наука, Главная редакция восточной литературы, 1982. – 343 с.
7. Кассирер Э. Сущность и действие символического понятия / Эрнст Кассирер; [пер. с нем. А. Н. Малинкин]. // Избранное. Индивид и космос. – М., СПб. : Университетская книга, 2000. – 654 с. – С. 269-434.
8. Леви-Строс К. Структурная антропология / Клод Леви-Строс; [пер. с фр.]. – М. : Наука, 1985. – 536 с.
9. Лобок А. Антропология мифа / А. Лобок. – Екатеринбург : Банк культурной информации, 1997. – 688 с.
10. Лосев А. Ф. Философия имени / А. Ф. Лосев // Самое само. Сочинения. – М. : Эксмо-Пресс, 1999. – 1024 с. – С. 29-204.

11. Морщакова О. С. Смысловиттєвий зміст сучасної міфотворчості в контексті українських культурних традицій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури» / О. С. Морщакова. – К., 2004. – 18 с.
12. Пашина Д. П. Неопределимость мифа и особенности организации мифопоэтической картины мира / Д. П. Пашина // Вестник МГУ. Сер. 7. Философия. – 2001. – №6. – С. 88-107.
13. Темченко А. Діалог як інформаційна модель (на матеріалах традиційної культури) / А. Темченко // Народна творчість та етнографія. – 2005. – №1. – С. 48-59.
14. Топоров В. Н. О ритуале. Введение в проблематику / В. Н. Топоров // Социальная антропология. Хрестоматия / [сост. В.Г.Городяненко, С. В. Лебеза; ред. В. Г. Городяненко]. – Днепропетровск : Издательство ДНУ, 2004. – С. 101-107.
15. Фрейзер Дж. Золотая ветвь / Джеймс Фрейзер; [пер. с англ. М. К. Рыкина]. – М. : Политиздат, 1986. – 706 с.
16. Элиаде М. Аспекты мифа / Мирча Элиаде; [пер. с фр. В. Большаков]. – М. : Инвест-ППП, 1996. – 240 с.
17. Элиаде М. Космос и история : Избр. работы / Мирча Элиаде; [пер. с фр. и англ.; общ. ред. И. Р. Григулевич, М. Л. Гаспаров]. – М. : Прогресс, 1987. – 312 с.